

Şimalî İran ve Efganistan mıntakasında petrol aramaları

"Seaboard Oil Company of Delaware" petrol şirketinin hazırladığı takrire nazaran Şimali İran ve Efganistan mıntakalarında petrol menba'ları keşfi işine nihayet verilmiştir. 1937 başlangıcında aldığı imtiyaza istinaden faaliyete geçen şirket jeolojik tedkikata devam etmiş ve keşiflerde de bulunulmuştu. Fakat dünya piyasasında petrolün fazla miktarda bulunması dolayısıyla, şirket mezkûr havalide faaliyetin devam etmesine karar vermiştir.

"The Soabaard Oil „ Kumpanyası bu fesihi kararını bazı imyazların verilmiş olmasından da. ileri gelmiştir. Şimalî şarkî İran petrol arama sahası 100.000 mil kareden fazladır. Aynı zamanda bu saha üzerinde petrol arama imtiyazını yeni teşekkül eden Amiranian Petrol Kumpanyasına verildiği gibi "The Iranian Pipe-Line,, ismindeki şirkete de Basra körfezine kadar petrol borusu ferşiyatı ve 60 sene müddetle işletmek üzere intifa hakkı verilmiştir. Bu mıntakada ham petrol istihsalatı senevî altı milyon ton olacağı farzedilmektedir.

Efganistanda petrol arama imtiyaz sahası ise daha vâsidir. 270.000 mil kare olan bu mıntakanın senelik ham petrol istihsal kabiliyeti de 6.000.000 tona varacağı düşünülmektedir. Petrol menbalarının keşfi ve işletilmesi " İnlend Exploration „ şirketi

tarafından yapılacak ve istihsâl edilen ham petrolün nakli de "İranian Pipe - Line,, şirketi tarafından idare edilecektir.

Her iki memleket arasında petrol borusu ferşinin tevsi de anlaşma metnine dahildir. Cenubi şarkî İran ve İrak mıntakalarındaki petrol sahalarında yapılan jeolojik tetkikat neticesi arazinin bünyesinden ve satıhdaki sızıntı halinde görünüşünden petrolün mebzuliyeti anlaşıldığı için "The Seaboard Oil Company,, her iki memlekette yüksek semere temine müstenit geniş ölçüde proje hazırlamıştır.

Şirketin imtiyaz hakkından feragat kararını ehemmiyetli sebepler dolayısıyla verdiği aşikârdır.

"The Seaboard Oil,, Kumpanyasının fesih teşebbüsü bu işe hasredilen bütçenin darlığından doğmuş değildir. Çünkü bu uğurda sarfedilen kapital 1.244.382 Sterling ve mukabili ise 28.000.000 dolardır. Buna mukabil 1937 senesinde yapılan istihsalât yekûnu 5.019.314 varil idi, faaliyet mıntakaları esas itibarile Kaliforniya, merkezi Amerika, Venezüella ve bilvasıta olarak Meksikadır.

Aynı zamanda şirketin malî durumunun kuvvetli olduğunu Teksas Korporation - nın mezkûr şirkete verdiği paradan çok faiz isteyişinden de anlaşılmaktadır. Buna

rağmen İran ve Efganistanın dünya ticaret yollarına çok uzak olan petrol mıntakasından keşfiyat ve taharriyatın tasavvur edildiğinden daha çok fazla masrafa muhtaç olduğu da bir hakikattir.

Taharriyat ve keşfiyatta yapılması icap eden masraflara bir de zarurî olarak yol inşaatı, elektrik istasyonları, amele ve saire ikameti için binalar ve nihayet 600-800 mil uzunluğunda petrol borusu ferşi de mil-

yonlarca dolara muhataçdır. Diğer cihetten de oradaki petrolü çıkarmak dünya piyasasına lüzumundan fazla petrol şevket mektir ki buna da şimdilik lüzum yoktur.

O rejyonlardaki petrol menbaı ileride petrole ihttiyaç his olunduğu vakit istih-sâl edilmek üzere şimdilik olduğu gibi bırakmak fikri yerinde bir hareket olarak telâkki edilmektedir.